

2 - kurs siltqi

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

TERMIZ DAVLAT UNIVERSITETI

Ro'yxat qilingan № BP 60310100-1.12
2024 yil " 6 " iyul

"INSTITUTSIONAL IQTISODIYOT"

FANING O'QUV DASTURI

(Sirtqi ta'lim shakli 2-kurs talabalari uchun)

Bilim sohasi:	300000- Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
Ta'lim sohasi:	310000- Ijtimoiy va xulq atvorga mansub fanlar
Ta'lim yo'nalishi:	60310100- Iqtisodiyot (tarmoqlar va sohalar bo'yicha)

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS-kreditlar
INSECO6	2024-2025	4-5	4/2
Fan/modul turi	Ta'lim tili	Haftadagi dars soatlari	
Majburiy	O'zbek/rus	4	
Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1. InstitutSIONAL iqtisodiyot	16/24	120/60	180
2.	<p>I. Fanning mazmuni</p> <p>InstitutSIONAL iqtisodiyot fani 10 ta mavzudan iborat bo'lib, mazkur mavzular institutdalar tushunchasi institutdalar va ularning iqtisodiyotdagi roli, rejali va bozor iqtisodiyot institutdalar asosiy qonunlari, eng zarur tushunchalarni va iqtisodiy holatlar tahlilini o'z ichiga oladi.</p> <p>Fanni o'qitishdan maqsad — talabalarda institutSIONAL iqtisodiyotning shakllanishi va rivojlanishining ham nazariy, ham amaliy tomonlarini, iqtisodiyot sub'ektlarining faoliyatini o'rganish usullari bo'yicha bilim, ko'nikma va malakalarini shakllantirishdir.</p> <p>Fanning asosiy vazifalari — talabalarga bozor iqtisodiyoti qonunlarini, iqtisodiyot sub'ektlari, institutdalar tizimi, mulk huquqlari, infratuzilmalardagi harakat faoliyatini, ularning faoliyatiga ta'sir qiluvchi omillarni, davlat va uy xo'jaligi kabi institutdalar, institutSIONAL islohotlarni tahlil qilish asosida xulosalar chiqarishni o'rgatishdan iborat.</p> <p>II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p>II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>1-mavzu. "InstitutSIONAL iqtisodiyot" fanining predmeti, mazmuni va tamoyillari</p> <p>InstitutSIONAL islohotlar va institutSIONAL o'zgarishlar tushunchasi. InstitutSIONAL siyosat va institutSIONAL infratuzilma faoliyatining asosiy yo'nalishlari. InstitutSIONAL nazariyaning paydo bo'lishi va rivojlanish bosqichlari. InstitutSIONALizmning metodologik asoslari. «Eski» va 9 «Yangi» institutSIONALizm. NeoinstitutSIONALizmning asosiy yo'nalishlari. D.Nort, T.Vebben va J.Kommonslarning institutSIONAL konsepsiyalari.</p> <p>2-mavzu. Institutdalar va ularning jamiyat rivojlanishidagi roli</p> <p>"Institut" va "norma" tushunchalari. Norma xillari. Rasmiy va norasmiy normalar. Rasmiy va norasmiy normalar va ularning shakllanishida T.Vebben va F.Xayyekning qarashlari. InstitutSIONAL matritsa. Keltiruvlar nisbatining variantlari. Bozor ishtirokchilarining</p>		

o'zaro kelishuvlar bo'yicha xatti-harakatlari normasi. InstitutSIONAL o'zgarishlar va institutdalar rivojlanishi.

3-mavzu. O'yinlar nazariyasi va o'zaro hamkorlikni modellashtirish

O'yinlar nazariyasining asosiy tushunchalari. Ustuvor strategiyalar. Neshu, Sintakelberg va Pareto bo'yicha muvozanat turlari. O'zaro xarakatlar modellari klassifikatsiyasi. Takrorlanuvchi o'yinlar va ularning mohiyati, modellari.

4-mavzu. Reja instituti va bozor instituti

Reja instituti va uning asosiy qonuni (konstitutSIONAL). Rejali iqtisodiyot faoliyat ko'rsatishi va uning meyorlari. Bozor konstitutSIONAL. Oddiy va murakkab utilitarizm tushunchalari. Axborotlar assimetriyasi va uni bozor sharoitida namoyon bo'lishi. Sotuvchi bilan xaridor o'rtasidagi ishonch va erkinlik kategoriyalari. Mulkehlik huquqlarini iqtisodiy asoslash.

5-mavzu. Transaksiyalar va transakSION xarajatlarni tahlil qilishga nisbatan yondashuvlar

Transaksiyalar tushunchasi va uning ahamiyati. Kouza teoremasi. Transaksiyon xarajatlar tarkibi, kelib chiqish shartlari va ahamiyati. Transaksiya xarajatlarini tahlil qilishga yondashuvlar va ularni kamaytirish vositalari. Transaksiyon xarajatlar klassifikatsiyasi va ular ko'rsatkichlarini hisoblash yo'llari. O'zbekistonda transakSION xarajatlarini optimallashtirish tajribasi.

6-mavzu. Xufyona iqtisodiyot

Xufyona faoliyatning kelib chiqishi sabablari, maqsadlari va amal qilish sohalari. Xufyona iqtisodiyot xillari. Xufyona iqtisodiyot ko'lamini baholashga yondashuvlar va ularning ko'rsatkichlari. Xufyona faoliyat olib borish uchun qilinadigan xarajatlar va ularning tulari. Xufyona iqtisodiyot bozori va uning faoliyat yuritishining oqibatlari. Jahonda xufyona iqtisodiyot.

7-mavzu. Mulkehlik huquqlari nazariyasi va mulkehlik shakllari rivojlanishining evolyutsiyasi

Mulkehlik tushunchasiga berilgan ta'riflarga yondashuvlar tahlili. Mulkehlik shakllarining tasniflanish belgilari. Mulkehlik instituti

rivojlanishining Yevropa va Osiyo mamlakatlarida tarkib topgan yo'llari. Mul'kchilik munosabatlarida mul'kka egalik qilish rolini o'zgarishi. Mul'k shakllarining o'ziga xos jihatlari va xususiyatlari. Mul'k huquqlari nazariyasi va uning asosiy qoidalari. Onore ro'yxati. Mul'kchilik ta'rifi va shakllari. Mul'kchilik munosabatlarini amalga oshirish shakllari. Mul'kiy huquqlar. O'zbekiston qonunchiligida mul'k shakllari, mul'kiy huquqlar va ular taqsimoti tahlili.

8-mavzu. Mamlakatni modernizatsiya qilish sharoitida institutsional islohotlar

Mamlakatni modernizatsiya qilish konsepsiyasi. Modernizatsiya qilishning bosh maqsadi, vazifalari va huquqiy asoslari. Institutsional o'zgarishlar va iqtisodiyotda tarkibiy o'zgarishlar. Mul'kni davlat tasarrufidan chiqarish va uni xususiy lashtirish. Bozor islohotlarini va iqtisodiyotni liberal lashtirishni yanada chuqurlashtirish. Qishloq xo'jaligini isloh qilish va yangi agrar munosabatlarni takomillashtirish. Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi sharoitida O'zbekistonning jahon iqtisodiy hamjamiyatiga qo'shilishi.

9-mavzu. Shartnomalar nazariyasi

Shartnoma tushunchasi va uni bozor iqtisodiyotdagi roli. Yollash shartnomasi. Sotish shartnomasi. Shartnomalar tarkibi va ularning asosiy shartlari. «Prinsipial» va «agent» tushunchasi. Tashkilot tushunchasi. Shartnoma doirasida «buyurtmachi» va «bajaruvchi» munosabatlari va ular o'rtasidagi chegaralar. Qishloq xo'jaligida shartnoma munosabatlari.

10-mavzu. Firma nazariyasi

«Prinsipal» bilan «agent» o'rtasidagi o'zaro munosabatlar muammosi. «Prinsipal-agent» muammolarini hal etish variantlari. Firmaning ichki tuzilmasi. Firmalar tipologiyasi va ularning rivojlanish trayektoriyasi va firmalarning asosiy xillari. Firma va uning turlari. Firmaning ichki tuzilmasi. Zamonaviy korporatsiyalar tashkiliy-huquqiy shakllarining o'ziga xos xususiyatlari. Korporatsiyalar ustunliklari. Integratsiyalashgan korporativ tuzilmalar va ularning guruhlari. Firmaning faoliyat yo'nalishi bo'yicha marketing strategiyasini tanlash. Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi sharoitida O'zbekistonda shakllangan korporativ tuzilmalar va ularning rivojlanish istiqbollari.

III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. «Institutsional iqtisodiyot» fanining predmeti, mazmuni va tamoyillari
2. Institutlar va ularning jamiyat rivojlanishidagi roli
3. O'yinlar nazariyasi va o'zaro hamkorlikni modellashtirish
4. Reja instituti va bozor institute
5. Transaksiyalar va transaktsion xarajatlarni tahlil qilishga nisbatan yondashuvlar
6. Xufiyona iqtisodiyot
7. Mul'kchilik huquqlari nazariyasi va mul'kchilik shakllari rivojlanishining evolyutsiyasi
8. Mamlakatni modernizatsiya qilish sharoitida institutsional islohotlar
9. Shartnomalar nazariyasi
10. Firma nazariyasi

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

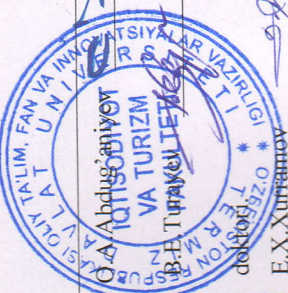
Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Institutsional islohotlar va institutsional o'z arishlar tushunchasi
2. Institutsional siosat va institutsional infratuzilma faollitning asosi o'nalishlari
3. Institutsional nazariyaning paydo bo'lishi va rivojlanish bosqichlari
4. Institutsionalizmning metodologik asoslari
5. «Eski» va «Yangi» institutsionalizm.
6. Norma xillari.
7. Rasmiy va norasmiy normalar.
8. Rasmiy va norasmiy normalar va ularning shakllanishida T. Veblen va 9. F. Xayekning qarashlari.
10. Institutsional matritsa.
11. Kelishuvlar nisbatinin variantlari.
12. Bozor ishtirokchilarining o'zaro kelishuvlar bo' icha xatti-harakatlari normasi
13. Institutsional o'zgarishlar va institutlar rivolanishi.
14. O'yinlar nazariyasining asosi tushunchalari.
15. Ustuvor strategialar.
16. Neshu, Shtakel'berg va Pareto bo' cha muvozanat turlari.
17. O'zaro xarakatlar modellari klassifikatsiyasi
18. Takrorlanuvchi o' nlar va ularnin mohiati, modellari
19. Reja instituti va uning asosiy qonuni (konstitutsiyasi)
20. Rejali iqtisodiot faoliyat ko'rsatishi va uning me'yorlari.
21. Bozor konstitutsiyasi.
22. Oddy va murakkab utilitarizm tushunchalari.
23. Axborotlar assimetriyasi va uni bozor sharoitida namoyon bo'lishi.
24. Sotuvchi bilan xaridor o'rtasida i shonch va erkinlik kategorialari
25. Mul'kchilik huquqlarini iqtisodiy asoslash.

60. Transaksiya xarajatlarning ordinalistik nazariyasi asosida tashkiliy tuzilmalarni amaliy tahlil qilish.	<p>3.</p> <p>V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetentsiyalar)</p> <p>Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - institutlar tushunchasi; insgitsutsionalizm mohiyati va tamoyillari; institutlar va ularning iqtisodiyotdagi roli to'g'risida <i>tusivvurga ega bo'lishi</i>; - rejali va bozor iqtisodiyot institutlari asosiy qonunlari; transaksiyalar va transaksiyey xarajatlari axamiyati; institutsional islohotlar maqsadi, vazifalari va xuquqiy asoslarini <i>bilishi va ularlarni foydalana olishi</i>; - bozor, firma va xufyona iqtisodiyotning kelib chishi sabablari xaqida tasavvurga ega bo'lishi; institutsional nazariyaning paydo bo'lishi va uning kontsepsiyalarini; maqsadlari va amal qilish soxalari, oqibatlari buyicha yechimlar qabul qilish <i>ko'nikmalariga ega bo'lishch kerak</i>.
<p>4.</p> <p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • maruzalar; • real vaziyatga asoslanadigan amaldagi ishlarni baholash; • esse, tezis va maqolalar yozish; • vaziyatli topshiriqlarni (keys-stadi) yechish; • jarayonli-yo'naltirilgan ta'lim; • muhokamalarda qatnashish; • kichkina guruhlarda ishlash; • loyiha ishi bajarish; • mustaqil ishlarni baholash; • taqdimot tayyorlash; • turli darajadagi testlarni o'tkazish; 	<p>5.</p> <p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil muhohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifava topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha test yoki yozma ishni muvaffaqiyatli topshirish.</p>
<p>6.</p>	<p>Asosiy adabiyotlar</p> <p>1. Berkinov B. B. Institutsional iqtisodiyot: O'quv qo'llanma. 3-nashr. I qayta ishlangan -T.: Iqtisodiyot, 2018. - 256 b.</p> <p>2. Сухаев О. С. Институциональная экономика: учебник и практикум.</p>

<p>26. Transaksiyal tushunchasi va uning ahamiyati.</p> <p>27. Transaksiyon xarajatlar tarkibi, kelib chiqish shartlari va ahamiyati.</p> <p>28. Transaksiya xarajatlarini tahlil qilishga yondashuvlar va ularni kamaytirish vositalari.</p> <p>29. Transaksiyon xarajatlar klassifikatsiyasi va ular ko'rsatkichlarini hisoblash yo'llari.</p> <p>30. O'zbekistonda transaksiya xarajatlarini optimallashtirish tajribasi.</p> <p>31. Xufyona faoliyatning kelib chiqishi sabablari, maqsadlari va amal qilish sohalari.</p> <p>32. Xufyona iqtisodiyot ko'lamini baholashga yondashuvlar va ularning ko'rsatkichlari.</p> <p>33. Xufyona faoliyati olib borish uchun qilinadigan xarajatlar va ularning turlari.</p> <p>34. Xufyona tiqtisodiot bozori va uning faoliyat yuritishining oqibatlari.</p> <p>35. Jahonda xufyona iqtisodiyot.</p> <p>36. Mulkehilik tushunchasiga berilgan tariflarga yondashuvlar tahlili.</p> <p>37. Mulkehilik shakllarining tasniflanish belgilari.</p> <p>38. Mulkehilik instituti rivojlanishining Yevropa va Osiyo mamlakatlarida tarkib topgan yo'llari.</p> <p>39. Mulkehilik munosabatlarida Mulka egalik qilish rolini o'zgarishi.</p> <p>40. Mulkehilik shakllarining o'ziga xos jihatlari va xususiatlari.</p> <p>41. Mulkehilik huquqlari nazariyasi va uning asosiy qoidalari.</p> <p>42. Mulkehilik ta'rifi va shakllari.</p> <p>43. Mulkehilik munosabatlarini amalga oshirish shakllari.</p> <p>44. Mulkiy huquqlar.</p> <p>45. Mamlakatni modernizatsiya qilish kontsepsiyasi.</p> <p>46. O'zbekiston qonunchiligida mulk shakllari, mulkiy huquqlar va ular taqsimoti tahlili.</p> <p>47. Modernizatsiya qilishning bosh maqsadi, vazifalari va huquqi asoslari.</p> <p>48. Institutsional o'zgarishlar va iqtisodiyotda tarkibi o'zgarishlar.</p> <p>49. Mulkn davlat tasarrufidan chiqarish va uni xususilashtirish.</p> <p>50. Bozor islohotlarini va iqtisodiotni liberallashtirishni yanada chuurlashtirish</p> <p>51. Qishloq xo'jaligini isloh qilish va yangi agrar munosabatlarni takomillashtirish</p> <p>52. Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi sharoitida O'zbekistonning jahon iqtisodiy hamjamiatiga qo'shilishi.</p> <p>53. Shartnoma tushunchasi va uni bozor iqtisodiyotdagi roli.</p> <p>54. Y o'llash shartnomasi.</p> <p>55. Sofish shartnomasi.</p> <p>56. Shartnomalar tarkibi va ularning asosi shartlari.</p> <p>57. «Printsipial» va «agent» tushunchasi.</p> <p>58. Tashkilot tushunchasi.</p> <p>59. Shartnoma doirasida «buyurtmachi» va «bajaruvchi» munosabatlari va ular o'rtasida chegaralar.</p>

<p>для бакалавриата и магистратуры/ О.С. Сухарев.-3-е изд., исп. и доп.- М: Издательство Юрайт. 2019-463 с.</p> <p>3. Tojiboeva D. Agrar soxalar xo'jalik yuritish shakllari samaradorligini oshirishning institutsional jihatlarini. Monografiya.-T.:Fan va texnologiya", 2019. ~ 258 b.</p> <p>4. Носова С.С. Институциональная экономика: учебник / С.С. Носова. - Москва: КНОРУС, 2020, - 216 с.</p> <p>5. Абулкасимов Х.П., И.В. Богомазова, Я.Ю. Бондарева, А.Ю. Макушина, Н.Г. Муминов и др. Регулирование деятельности субъектов малого предпринимательства в начале ХХИ века: мировой опыт. Коллективная монография.-Томск: Издательской дом Томского государственного университета, 2020.-332с.</p> <p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <p>1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan yangi o'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida" gi Farmoni, 28.01.2022 yildagi PF-60-son. www.lex.uz</p> <p>2. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. - Toshkent: O'zbekiston, 2016. - 56 b.</p> <p>3. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. - Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti. 2021 yil. 464 b.</p> <p>4. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob halqimiz bilan birga quramiz. - Toshkent: "O'zbekiston", 2017. - 488 b.</p> <p>5. Якушев А.А., Дубинина «Иновационная экономика»: учебное пособие. Издательство Финансы и статистика. - М:2017.</p> <p>Axborot manbaalari</p> <p>1. www.cer.uz – Iqtisodiy tadqiqotlar Markazining rasmiy sayti.</p> <p>2. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi Davlat hokimiyati portali.</p> <p>3. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlarini ma'lumotlari milliy bazasi.</p> <p>4. www.ima.uz - O'zbekiston Respublikasi Intellektual mulk agentligi.</p> <p>5. www.stat.uz – O'zbekiston Respublikasi davlat statistika qo'mitasi rasmiy sayti.</p> <p>6. www.uza.uz – O'zbekiston milliy axborot agentligi rasmiy sayti.</p>	<p>7. O'quv dasturi Termiz davlat universiteti o'quv-uslubiy Kengashining 2024 yil "26" iyundagi 11-sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan.</p> <p>Termiz davlat universiteti rektorining 2024 yil " " _____dagi _____sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan.</p>	<p>8. Fan/modul uchun mas'ullar:</p>
---	--	---

 <p>TerDU, Iqtisodiyot va turizm fakulteti dekani, i.f.d., professor</p> <p>TerDU, "Iqtisodiyot" kafedrasi mudiri, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori</p> <p>E.X. Xurramov TerDU, "Iqtisodiyot" kafedrasi o'qituvchisi.</p>	<p>9. Taqrizchilar:</p> <p>A.A. Avliyaqulov – Termiz agrotexnologiyalar va innovatsion rivojlanish instituti, Agrologistika va biznes fakulteti dekani, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent (Turdosh OTM);</p> <p>O'Rajabov – TerDU, "Turizm va mehmonxona xo'jaligi" kafedrasi dotsenti, iqtisodiyot fanlari nomzodi.</p>
---	--